

3.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

G.Sh.Rixsiyeva

2020 yil "18" 08

"KELISHILDI"

Oliy va o'rta maxsus ta'lim
vazirligi

2020 yil "18" 08

Ro'yxatga olindi: № MD-5A121102
2020 yil "18" 08

ILMIY TADQIQOT METODOLOGIYASI

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	210000 – Gumanitar fanlar
Mutaxassislik:	5A121102–Xalqaro munosabatlar va jahon siyosati

Toshkent-2020

	– yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. - 48 b. 6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. - 488 b. Axborot manbaalari 7. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi xukumat portali. 8. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.
7.	Fan dasturi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha O‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020 yil “12” 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2020 yil “12” 08 dagi 432-sonli buyrug‘i bilan ma’qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta’lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.
8.	Fan/modul uchun mas’ul: D.I. Madaminova - TDSHU, Sharq mamlakatlari siyosati va xalqaro munosabatlar kafedrasini mudiri, siyosiy fanlar nomzodi
9.	Taqrizchilar: M.M. Muhammadsidiqov – O‘zXIA dotsenti, siyosiy fanlar doktori (turdosh OTM). Nayimov O.M. – Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti dekani, s.f.n. (turdosh OTM).

	metodik adabiyotlardan foydalanish, tadqiqot strukturasi haqida <i>tasavvur va bilimga ega bo'lishi</i>; - tadqiqot jarayonini tavsiflash, xulosalarni ta'riflash va olingan natijalarni baholash, empirik va nazariy tadqiqot usullarini farqlash, ilmiy loyihalar tuzish haqidagi bilim <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>; - talaba bilimning konstruktiv xarakteri, ilmiy faoliyat mahsulining amaliy ahamiyatini anglash, ilmiy-metodik adabiyotlarni ishlab chiqish usul va talablarini bilish, ilmiy ishni ilmiy uslubda ravon va savodli yozish <i>malakasiga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: - ma'ruzalar; - interfaol keys-stadilar; - seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); - guruhlarda ishlash; - taqdimotlarni qilish; - individual loyihalar; - jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar - Шермухамедова Н.А. Илмий тадқиқот методологияси. Дарслик. – Т.: Фан ва технология, 2014. – 464 б. - Алемасов В. Илмий тадқиқот: методология, методика, ижодиёт. Ўқув қўлланма. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси., 2015. – 102 б. Qo'shimcha adabiyotlar - Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. – T.: "O'zbekiston", 2017.- 104 b. - Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: "O'zbekiston", 2016.- 56 b. - Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash

Fan/modul kodi 5AITM114		O'quv yili 2020-2021	Semestr 1	ECTS – Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama
	Ilmiy tadqiqot metodologiyasi		60	60	120
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda ilmiy tadqiqot dasturini tuzish va unda nazariya va amaliyot birligiga rioya qilish malakalarini shakllantirishdan iborat. Fanning vazifasi - ilmiy tadqiqot ishini tayyorlashda ilmiy izlanish, ilmiy dalillarning rolini anglash, bilimdan asosiy metodologik vosita sifatida foydalanish, ilmiy tadqiqot jarayonida olim mas'uliyatining ahamiyatini o'rgatish, ilmiy tadqiqot jarayonida muammoni to'g'ri qo'yish va uning yechimini topish yo'llarini izlash texnologiyasidan foydalanishni o'rgatishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Fan ijtimoiy-madaniy hodisa Fan tushunchasining keng va tor ma'nolari. Fanning obrazi. Fan taraqqiyotining asosiy bosqichlari. Fan taraqqiyotiga ijtimoiy voqelikning ta'siri. Fan dunyoqarash shakli. Falsafa va fanning mutanosibliigi, umumiyliigi va farqi. Fan ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida bilim, faoliyat va ijtimoiy institut. Fan tarixiga oid yondashuvlar. Fanning funksiyalari. Fanni belgilovchi ijtimoiy-psixologik omillar. Ijtimoiy-madaniy xodisa sifatidagi fanni tushuntirishning mushkulligi. Fanning intersub'yektiv xarakteri. 2-mavzu. Fan bilishning maxsus shakli. Ijtimoiy, texnikaviy, tabiiy, fundamental, amaliy, nazariy va eksperimental fanlarning o'zaro aloqasi va farqi. Fan borliqni qonuniyat sifatida qamrab olinuvchi qonuniy jarayon. Dinamik va statik qonuniyatlar. Obyektivlik ilmiy bilim ideali va uning asosiy mezonlari. Obyektivlik tushunchasining har xil talqinlari. Bilish me'yorlari va ideallari, dunyoning ilmiy manzarasi. Ilmiy bilimga nisbatan analitik va sintetik yondashuv. Fandagi izchillik, ishonchlilik, asoslilik, isbotlilik. Sababiyat va				

qonuniylik. Fanlarning tasnifi.

3-mavzu. Ijod va ilmiy tadqiqot bilish faoliyatini mahsuli.

Bilish va ijod uyg'unligi. Bilish faoliyatida ijod va mehnat uyg'unligi. Individual ijodiy faoliyat. Yangi bilimlarning eski bilimlar bilan bog'liqligi. Ijod yangi qadriyatlarni yaratish omili. Daholikning o'ziga xos xususiyatlari. Ijodning dual xarakteri. Kashfiyot va ixtirolar ijodiy faoliyat natijasi sifatida. Insoniyat tarixidagi eng buyuk kashfiyotlar va ixtirolar. Ilmiy-ijodiy faoliyatda olimning shaxsiy fazilatlari.

4-mavzu. Ilmiy-tadqiqotda novasiya va innovasiyalarning o'rni.

Ilmiy tadqiqotning boshqa ijod shakllari bilan aloqadorligi. Ilmiy tadqiqotning xossalari. Texnikaviy tadqiqot. Texnikaviy ijodning ratsional va utilitar xususiyati. Ilmiy-ijodiy faoliyatni anglashga nisbatan yangi yondashuvlar.

5-mavzu. Ilmiy tadqiqotning metodolik tamoyillari va yondashuvlari.

Metod, metodologiya va metodika tushunchalari. Umumilmiy tadqiqot metodlari. Xususiy ilmiy metodlari. Umumiy mantiqiy metodlar. Fan metodlari. Fanlararo tadqiqot metodlari. Empirik tadqiqot metodlari. Nazariy bilish metodlari. Ilmiy tadqiqotning tiplari. Innovation tadqiqotlar. Fan va ishlab chiqarish birligi.

6-mavzu. Ilmiy tadqiqot metodlariga axborot va axborot texnologiyalarining ta'siri.

Axborot, ma'lumot va bilim uyg'unligi. Ilmiy bilimlar hajmining o'sishi. Ilmiy bilimning informativligi. Fanning integratsiyalashuvi. Ilmiy tadqiqot usullari va vositalari. Fanlar tutashgan joyda ilmiy bilimning integral sohasi. Informatika ilmiy bilimning o'ziga xos sohasi.

7-mavzu. Olimning ijtimoiy mas'uliyati.

Fan olimlar tomonidan amalga oshiriluvchi faoliyat turi sifatida. Ichki va tashqi determinasiya. Erkinlik va ijtimoiy nazorat. Neytralizm va ijtimoiy mas'uliyat. Hozirgi zamon olimining portreti. Intellektual va superintellektual elita. Ijtimoiy mas'uliyat tushunchasi va zarurati.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Asosiy metodologik tamoyillar.
2. Ilmiy tadqiqotning metodologik yondashuvlari.
3. Ilmiy tadqiqotda muammo va muammoli vaziyat.
4. Ilmiy tadqiqotda dalillarning roli.
5. Ilmiy tadqiqot metodlariga axborot va axborot

texnologiyalarining ta'siri.

6. Ilmiy tadqiqotda tushunish va tushuntirishning ahamiyati.
7. Ilmiy tadqiqotda intuitsiyaning roli.
8. Olimning ijtimoiy mas'uliyati.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Intensional va teleologik tushuntirishning ahamiyati.
 2. Hozirgi olimlar fan rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari to'g'risida.
 3. Ilmiy tadqiqotning tiplari.
 4. Fanning differentsiatsiyasi va integratsiyasi.
 5. Ilmiy bilimda mavjud qoidalar va xulosalarning oqilonaligi.
 6. Ijod va ijodiy faoliyat uyg'unligi.
 7. Ijodiy faoliyatning turlari.
 8. Muammoni qo'yish ilmiy tadqiqotning bosh omili.
 9. Metodlarning tasnifi.
 10. Axborot – obyektiv reallikning muhim qismi sifatida.
 11. Informatson vaziyat.
 12. Tushunish, tavsiflash, tushuntirish va talqin qilish turlari va darajalari.
 13. Nazariy tadqiqot metodlari.
 14. Empirik tadqiqot metodlari.
 15. Umummantiqiy tadqiqot metodlari
 16. Intuitiv bilish darajasi.
 17. Elita va intellektual elita nazariyasi.
 18. Olimlarning uchrashuvlari va muloqotini ta'minlash shakllari.
- Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- ilmiy tadqiqot olib borishning metodologik asoslari, ilmiy tadqiqot olib borishning zaruriy shartlari, ilmiy izlanishga xos asosiy tushunchalar, mavzuni tanlash bosqichlari, tadqiqot rejasini tuzish, ilmiy-